

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Într-o dată în săptămână:

DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Nr. 1460/924.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului, Ienopolei și al Hălmagiului, precum și al părților adnexate din Bănatul-Timișan.

Iubitului cler și popor și iubiților deputați ai Sinodului nostru eparhial: dar și îndurare dela Dumnezeu Tatăl, și Domnul nostru Isus Hristos, împreună cu salutarea noastră arhierescă!

Cu provocare la §§-ii 89 și 90 din Statutul-Organic, convocăm Sinodul nostru eparhial ordinar al diecezei Aradului la biserica Noastră catedrală de aici pe

Dumineca Tomii, adecă pe 21 Apr. 4 Maiu

a. c. oarele 9 dimineața, în care zi, după săvârșirea serviciului divin, va urmă deschiderea Sinodului în sala mare a Internatului diecezan de fete.

Ceeace se aduce la cunoștința tuturor P. T. D. deputați spre știre și orientare.

Arad, la 5/18 Aprilie 1924.

Al tuturor binevoitor

Joan J. Rapp m. p.

Episcopul Aradului.

Notă: Indatorați prin concluzul Nr. 44 al Sinodului eparhial din 1901, aducem la cunoștința Domnilor deputați sinodali, că nici un concediu nu se acordă fără de convenita motivare și dovadă a cererei de concediu, urmând a se procede în caz contrar întru toate conform ultimelor dispozițiuni din §. 59 al Regulamentului afacerilor interne.

Nr. 1352/1924.

Convocare.

Având în vedere dispoziția cuprinsă în §. 39. al Statutelor fondului diecezan preoțesc, convocăm adunarea generală ordinară a fondului diecezan preoțesc la ședința pe Sâmbătă înainte de Dumineca Tomii la orele 10 a. m. în localitatea Consistorului nostru de aici.

La adunarea sunt poștiți a lua parte toți protoprezbiterii tractuali și delegații preoțimeii, câte doi din fiecare tract protopopesc, aleși membrii în adunare.

Arad, 1/14 Aprilie 1924.

Joan J. Rapp m. p.
Episcop.

† Iancu Ștefănuț

Aripa năpraznică a morții fără milă, s'a coborât asupra diecezei Aradului și a răpit pe unul dintre cei mai vrednici slujitori, ai Sf. altar. Preoțimea noastră deplânge pierderea neobositului ei coleg, credincioșii noștri din frunțașă comună Mândruloc jelesc pe păstorul lor bun și iscusit, iar ziaristica bisericească îngenunche la groapa celui ce i-a înpodobit coloanele cu scrisul său.

Preotul Iancu Ștefănuț, s'a mutat din lumea aceasta; a succumbat fără de veste Sâmbătă în 12 l. c. În urma sa rămâne un gol, și regrete unanime. Cine nu l-a cunoscut pe părintele Ștefănuț, pururea gata la muncă și prezent la toate manifestațiile de interes public? Imbrăcat totdeauna cu o curățenie pedantă și de-o eleganță rară, era o podoabă a clerului nostru. Avea însușiri alese: personalitate aleasă bisericească, fără viții, condus de-o cinste exemplară și mai presus de toate era român mare.

Revista Biserica și Școala, perde în părintele Ștefănuț, pe cel mai agil colaborator, care prin articolii săi cu stil elegant și ușor, dădea directive sănătoase bisericesti-culturale și era cetit cu plăcere. Sufletul său a fost patruns de o credință și dragoste d-zeească fecundă și gândul îi era ziua și noaptea la Domnul.

Prin aceste calități a ajuns în viață să ocupe poziții frumoase. Cercurile religioase din protopopiatul Aradului, conduse cu multă abilitate de răposatul, au fost cele mai active, din întreaga dieceză. Prin predicile, conferințele și indige-tările sale pline de religie și nuanțate cu un naționalism pronunțat, a creat un creștinism social vrednic de admirat. A fost membru în comitetul central al Asociației clerului Andrei Șaguna și vice-președinte al Asociației clerului din România-mare.

Preotul Iancu Ștefănuț, după terminarea studiilor teologice a funcționat la Consistorul nostru ca arhivar, mai apoi ca secretar, iar la 1900 a primit darul preoției și s'a plasat ca paroh în comuna sa natală Mândruloc, pe care a păstorit-o cu rezultate mănoase.

Vredniciile sale au fost recunoscute de autoritatea bisericească, care l-a distins încă în etate relativ tinăr, cu brâu roșu, iar M. Regele Ferdinand i-a conferit ordurile: „Răspata muncii pentru biserică“ și „Coroana României“ în gradul de cavalier.

Răposatul a avut parte de-o înmormântare frumoasă. Prohodul s'a săvârșit în catedrala din Arad de protopopul Vățian, încunjurat de 16 preoți. A participat P. P. S. S. Lor Episcopii Ioan al Aradului și Teculescu al armatei, d. Vasile Goldiș, membrii consistoriului, autoritățile civile, o mulțime de societăți, țărani mulți din Mândruloc și un public imenz. A fost parentat în mod vrednic și pios de protopopul Vățian și preotul Țandău. Răspunsurile funebre le-a axecutat înduioșetor corul teologilor condus de maestrul Lipovan.

În preotul Iancu Ștefănuț am pierdut un preot al vremurilor de eroism bisericesc; biserică îi datorează recunoștință.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii.

Familia a dat următorul necrolog:

Cu inima frântă de durere aducem la cunoștința rudeniilor și cunoscuților, că preaiubitul nostru tată, socru, cumnat, frate și unchiu

Iancu Ștefănuț

paroh ort. român în Mândruloc,

cavalier al Ordinului „Coroana României“, fost secretar consistorial, membru al Comitetului central al Uniunii Preoților ort. din România și al Asociației

Clerului din Ardeal, a trecut la cele vecinice în mod subit sâmbătă, în 30 martie (12 aprilie) a. c. la orele 9 seara, în vârstă de 60 ani, după activitate bisericască și pastorală de 33 ani.

Rămășițele pământești ale scumpului nostru răposat se vor transporta marți dimineața, în 3/15 april, la sf. biserică catedrală din Arad, unde se va începe serviciul înmormântării la ora 3 p. m.

Inmormântarea se va face în cimitirul de sus din Arad.

Fie-ți țărâna ușoară și pomenirea vecinică!

Mândruloc, 13 aprilie n. 1924.

Sabin și Mircea fi.	Adrian P. Deseanu, prot. cu familia, Livia și Ion Gașpar cu familia. Octavia și Dr. Gh. Ciuhandu cu familia.
Emi născ. Weinrich noră.	Valer și Aurelia Milovan, Aurora și Ioan Moldovan și familia. Eugen Crăciun cu familia cumnați și cumnate.
	Gheorghe Ștefănuț, frate și familia. Gheorghe D. Ștefănuț și Floarea D. Ștefănuț nepoți.

Alcoolismul.

Războiul a deslănțuit o furtună morală și materială asupra omeniei, ambele deopotrivă de primejdioase pentru existența și progresul lumii. Aceste boale au un izvor nesecat în flagelul alcoolismului, care flagel este o primejdie națională și socială pentru poporul român. Aproape toate nenorocirile ce bântue într'o țară, ca lene, indolență, crime, delict, paralizii, boale contagioase, își au izvorul în alcoolism.

Pentru delăturarea acestei primejdii, care distruge energia și puterea de vitalitate a poporului nostru, preoțimea română ortodoxă, în frunte cu prelații săi a pornit o acțiune laudabilă, care deja arată rezultate pipăibile. Preoțimea noastră este conștie și simte nevoia desfășurării unei activități puternice pentru refacerea credincioșilor noștri. Ea dă un răspuns frumos afirmărilor, că și-arnega apostolatul și-și consacră cu devotament o parte din viață, activității extra religioase.

Avem știri pozitive că, în multe părți ale țării, preoțimea noastră a pornit o adevărată campanie contra alcoolismului. Prin predici, în biserică, prin cuvântări și conferințe publice și private și prin diferite sfaturi, aceasta tagmă de oameni lucră cu un devotament remarcabil. Și nu ne îndoim că toată preoțimea se va ridica ca un bloc puternic pentru a ră-

pune acest dușman, care roade la rădăcina existenței noastre naționale. În conferințele preoțești și în cercurile religioase vor face obiect de studiu din aceasta chestie.

Ne bucurăm mult că oamenii cu cădere în viața noastră publică, constată că silințele oastei lui Hristos nu sunt zadarnice. Faptele nu rămân platonice și fără urme, sămânța aruncată nu se risipește în vânt.

Ne vin știri și cetim și în ziare că în multe părți, poporul aleargă cu dragoste și în număr mare la chemarea preoțimei și ascultă cu dragoste sfaturile date.

Aceste sfaturi au început să dea roade într'un interval mai scurt de cum s-ar fi așteptat.

Imbulzeala la cârciume s'a redus simțitor, sau în orice caz se observă o tendință de cumpătare la oameni.

Succesul acestui început este cea mai bună răsplată, și cel mai bun îndemn, ca preoțimea să-și continue opera.

Ne pare bine că guvernul îi vine preoțimei în ajutor, prin instituirea monopolului pe beuturi și prin închiderea birturilor în vreme de Dumineci și sărbători.

Accentuăm însă că, cea mai puternică nădejde pentru combaterea și repunerea acestui flagel, constă în acțiunea morală ce preoțimea română o va purta cu înțelepciunea și perseveranța cuvenită.

Urgia unionistă din județul Aradului și

Reacțiunea ortodoxă

(1834—35.)

de Dr. GHEORGHE CIUHANDU.

(Urmare.)

2. „Unirea“ pe Valea-Murășului.

În aceeași vreme, când în ținutul Gașei și al Târnovei și din sus de Șebiş până la Dezna, se făceau silurii de unire, se făcea același lucru și pe Valea-Murășului. Și în aceea parte, unelțirile ies pe față la începutul lunii april st. v., când, după trecerea (la 7/19 apr.) Gașei la unație, trecea Giulița de pe Murăș 3 zile mai târziu. Celce ținea sufletul în această acțiune distructivă pentru eparhia ortodoxă a Aradului pe Valea-Murășului era nemeșul *Salbeck* Jakob, — cu titlul nobilitar de Petriș și cu moșie totacolo — jude de tablă și membru. în deputațiile trimise pe satele noastre.

Dăm aci câteva însemnări despre familia *Salbeck*. Unul din înaintașii acestuia, purtând numele de *Matei Salbeck*, fusese mai întâi secretar al principelui Moldovei, mai apoi comisar la oficiul salin din județul Hunedoarei. Dintre cei șapte fii și fice, ce i-a avut, doi înși *Francisc* și *Mihai*, amândoi născuți în Iași la începutul veacului XVIII, au fost membri ai ordinului Iezuit. *Matei* fusese mare-prepozit în Ardeal și după aceea la Oradea-mare și pe urmă episcop titular; iar *Carol* a fost mare-prepozit la Vaț, după aceea episcop în Scepuş, în nordul Ungariei.¹⁾ Prin urmarea eră o familie cu foarte pronunțate tradiții de catolicism. Atitudinea, dictată de aceasta tradiție, va fi fost pricina, că la 1784 Românii au aprins castelul nemeșesc dela Petriș al familiei. În 1785 familia *Salbeck* obține cinci sate românești: Petriș, Roșia, Corbești, Oberșla și Vinești,²⁾ peste cari stăpânește ca domn de pământ.

În realitate, acțiunea unionistă dela 1834, s'a desfășurat și pe aceste moși cu furie, cu deosebire în Petriș, sediul nemeșului, și în Giulița, unde pe aceea vreme se întindea influința notarului (secretar) cu numele *Sima Gábor* dela Totvărădia, un gr.-catolic și vrednic colaborator al lui *Salbeck*. Să vedem acum isprăvurile unioniste de pe Valea-Murășului, în ordinea cum sunt prinse ele în însemnările oficioase.

Din partea ortodoxă, celce se pare să fi fost întâia victimă și colaborator totodată în slujba unației, fusese *Eftimie Popoviciu* din Giulița, „paroh și namesnic“ adeva vicar al protopopului *Zaharie Protici* dela Totvărădia. Protopopul raportă la 2 aprilie episcopului *Maxim*, administratorului eparhiei Aradului, despre cazul lui *Eftimie*, următoarele: Aceasta, după însași mărturia lui, aveă de mai nainte gândul de a trece la uniți, și a făcut-o numai după ce i-a venit răspunsul dela Oradea. El atrăsese la unire și pe ginere său *Ivantie Creț*, preot și el, figurând ca legale testimonium *Kovács Lajos* jurat al varmeghii. Acesta cu notarul și cu preotul au „pecetluit“ biserica, raportând despre aceasta episcopului *Vulcan* dela Oradea.

Protopopul, cum aude de lucru, iese în fața locului, la Giulița, cu mai mulți preoți, ca să țină sufletul în popor, dintre cari se scriseră la uniți 106 numere de casă. Chiar și preotul *Ioan Ardelean* din Găvoșdia încă se scrisese cu 5 oameni, din care pricină fu mai apoi suspendat; dar căindu-se, fu repus în slujbă.

Protopopul nostru auzise, între altele, și aceea că eră în planul unioniștilor, să vină la Giulița și satele învecinate însuși episcopul *Vulcan*, „cu bună-tăți și spaimă“.

Episcopul *Maxim*, drept răspuns (12/24 april) îl indeamnă pe protopopul, „cu îndoită strădanie și

¹⁾ Marki S.: Arad v. m. Monographiája, II. 704.

²⁾ Ibid.

râvnă de zi și de noapte să priveghezi" asupra preoților și poporului.

Episcopul are motiv să apeleze acum la râvna protopopului său, pentru că la 7/19 trecuse Galșa la unație. Mai mult chiar: când scria astfel episcopul, cu o zi mai înainte (10/22 apr.) ieșise deputația comitatenză în fața locului, la Giulița, să asiste la trecerile la unire. Atunci, dinpreună cu cei doi preoți: socru și ginere, trec la unire 93 de case, rămânând în ortodoxie numai 21 case — zic actele comisiei. La aceea trecere erau de față, din partea comitatului: vicespanul Faschó József, judele de tablă Csernovits Péter, Markovits József, notarul județului Institoris János și solgăbirăul Deseő Adám. Din partea gr.-catolicilor canonicul Alex. Dobra, parohul Erdélyi, iar din partea ortodoxă era protopopul Zah. Protici.

Comisia mixtă intră apoi în biserică și dimpreună cu școala o predă uniților, iar minoritatea ortodoxă e lăsată în grija de păstorire a preotului din Milova, căruia i-se fac însă pedeci în păstorire. Peste patru zile, aceiași oficiali ai comitatului, cari asistaseră la treceri, grăbesc a da rezoluție în numele comitatului, că comitatul aprobă trecerile.

Câteva zile mai apoi, protopopul raportează episcopiei (15 apr. v.), că satele de pe moșia lui Salbeck sunt sfătuite de de domnia de pământ și de tisturi (oficialii dominali) să treacă la unire. Protopopul, însă, prinzând de veste, a mers de-a rândul pe sate, cu prilejul examenelor ce tocmai decurgeau. Astfel ajunge la Milova, unde află satul „în pace“, dar preotul nostru, care are mandat și dela comisia județeană și dela episcop, să-i păstorească pe ortodocșii rămași în Giulița, e împedecat în misiunea sa de preotul unit al Giuliței.

Tot în aceeași vreme se escaseră neînțelegeri la Pauliș, în legătură cu acțiunea unionistă de acolo. Episcopia trimisese acolo o comisie de investigație din doi membri: Gheorghe Petrovici, protopopul Aradului, și Lazar Adamovici, paroh și asesor consistorial. La 14 april, când raportau episcopiei, ei constată, că preotul de acolo Zinovie Petrovici nu era străin de unire. El o ducea bine cu solgăbirăul, la care petrece la cină în vremece trebuia să fi fost la denia din postul mare. Mai mult chiar: o femeie, Maria Nichici, descoperă că preoteasa lui Zenovie i-a spus: că socrul ei (al preteșei), preotul Eftimie, s'a unit cu 4 sate și a dat 20 acate de răchie, de i-au îndemnat să se unească. Acum popa meu încă se unește — zice preteșea — cu toți paulișenii, că atunci el va căpăta mare nemeșag, că va avea 600 fl. și va căpăta brău roșu și va fi numai singur preot în sat. Preteșea mai era inițiată, că popa Eftimie mersese și la Radna și la Cuvin, cu gând de acaparare. La Șiria nu s'ar fi făcut „zarva aceia ce s'au făcut“, dacă popa Mihai din Șiria nu ar fi „șogoru nost“; apoi mai avem un șogor, zice, la Buteni, protopop, care e acum la Oradea-mare dus; acela va aduce

acuma cărțile și apoi se vor uni toții. Iată, în câte direcții aruncă lumină cercetarea dela Pauliș, prin destăinuirea secretelor unei preteșe!

Protopopul Vărădiei, la câteva zile (19 apr. v.), făcea un nou raport episcopiei. În 15 apr., când protopopul era la examene în Conop, sosește și preotul Eftimie dinspre Galșa și din vorbă'n vorbă, îi destăinuește protopopului, că de aceea s'a lăpădat de noi, deoarece „mulți prunci și ginere al lui s'or norocit prin stăpânirile noastre“. Protopopul mai arată, că conștiința făcută de comisia județeană despre cei trecuți la unire în Giulița e necorectă: ortodocșii nu sunt numai 21 case, ci 35. Mai departe: că femeile celor scriși la unație aleargă după dânsul, nu numai în Giulița ci și la Vărădia, spunând că, „când mărita deputație pe bărbații lor i-au conscribăluit la legea catolicească, ele acolo de față nu or fost, numai câteva văduve, și așa dânsule la legea gr.-cat. nici decum a păși nu voesc“, ci cer să fie spovedite și cuminecate de preotul ortodox. Fiind în pragul sfintelor Paști, protopopul cere „povățuire“: ce dispoziții să iee pentru mângăierea acelor femei.

Episcopul ia notă (19 apr.) despre raportul protopopului; dar știind cu ce fel de autorități pornite are de a face, răspunde: preotul nostru să facă toate slujbele cerute de toți ortodocșii rămași; iar femeile, scrise odată la uniți chiar și peste voia lor, deocamdată să se lase fără spovădanie și sf. cuminecătură.

Cătră sfârșitul aceleiași luni (28 apr.), protopopul Vărădiei demască o nouă apucătură împotriva giulițenilor ortodocși: ei erau amenințați, că de nu vor trece la unire — au să fie pedepsiți. Curentul însă era, de alta parte, prielnic nouă: încă și muierile celor uniți, multe, și și feciorii lor cei de vârsta căsătoriei și și cei căsătoriți — spune protopopul — carii înaintea măritei deputații nu s'au scris, a păși la unație nu voesc. — Iar episcopul răspundea (29 apr. v.) protopopului: Până ce episcopul uniților pe aicea va umbla și pe la Giulița, neîncunjurată lipsă este, ca Bineîncuviințenia ta pe acolo să te afli ziua și noaptea priveghiând... Dă apoi protopopului instrucții, cum să trateze cu poporul, apelând la el să-și păstreze credința. Episcopul ortodox are motiv de a fi stăruitor, pentru că episcopul gr.-cat. își începuse colindările prin episcopia Aradului și trecuse deja peste marele „gaudium“ cu administrația politică la Galșa, deja de trei zile.

La 4/16 mai protopopul mai are ce să raporteze Episcopiei. Episcopul-administrator dăduse la 6 aprilie o circulară, pe care o trimite și protopopului Vărădiei, ca s'o publice preoțimei și poporului. În circulară, episcopul îndemna la păstrarea neclătită a credinței străbune, la împlinirea datorințelor cetățenești și cătră dirigătorile publice. Dar lucrul acesta n'a plăcut trușăului domn de pământ și agent unionist Salbeck. De aceea poruncește, printr'un haiduc al său, preotului din Petriș să-i pună la dispoziție

circularea. Preotul răspunde: să vină cineva s'o cetească și s'o copieze din cartea de circulați aflate în biserică. Sălbatecul Salbeck, nemulțumit cu răspunsul preotului nostru Iosif Popovici, își trimite tisturile să deschidă biserica, fără știrea preoților. „Protocolul tircularnic“ fu dus la castelul domnului, după ce „străjile încă au cercat casele preoților și a altora“ în vreme de noapte. Bietul protopop, atât de urgisit de Salbeck pentru răvna slujbei sale, se va ieră acum: „străjile spărlindu-ne, întru atâta am ajuns, cât în protoprezviterat a păși nu cutez“, mai ales după ce, pe urma zelului dănsului, în Giulița ar fi acum uniți numai 274 suflete, pe când deai noștri 449.

Episcopul îi dă curaj protopopului (5/17 mai), înnoind dispozițiile din circulara de sub întrebare și adăogând că încă în aceeași zi a făcut arătare la Mitropolitul, ca să intervină împotriva lui Salbeck.

Zelosul protopop, nu peste mult, raportă (21 mai) episcopiei despre o alta ispravă alui Salbeck, începându-și raportul cu „toate patimile mele ce în treaba unației acuma de șapte săptămâni necurmat ziua și noaptea am avut“, în neajunsuri fiind „cu sănătatea așa și cu puterile și cu cheltuielile, neavând nici un ajutor de njcări“. Evident, jug greu apăsă pe umerii omului cu slujbă protopopească de peste 21 ani și cu trecere de a fi asesor comitatenz în patru județe, ținând singur, pept cu ceice de 7 săptămâni — adeca *dela începutul lunii aprilie v.* — se conjuraseră împotriva ortodoxiei de pe Valea-Murășului. — Protopopul mai spune despre o ispravă a lui Salbeck, la Petriș, din Dumineca de 19 mai. Salbeck chemase acolo și pe popa Eftimie. Protopopul, aflând despre aceasta, merge și dânsul cu cantorul său din Vărădia și ține sf. liturghie, la care chiamă, de „mărturie“ că n'are atitudini agresive, pe tisturile domnului Salbeck. Protopopul a și predicat. La sfârșitul liturghiei sosi un haiduc dela Salbeck „cu așa poruncă, cumcă eu și tistartău și învățătoriu din Totvărădia să merem la Domnia sa“. Ajungând acolo, Salbeck se scoală pe protopopul „cu necuvioase vorbe după obiceiul său cel turănesc“, amenințându-l, că de va mai merge la biserica Petrișului, „ca pă un tălharu în laută(?)“ îl va băgă și-l va expedia la Totvărădia, iar învățătorului însoțitor băte i-a făgăduit. În curtea domnului fiind, protopopul i-a putut replică numai atâta: silă a face în curtea D-Tale poțil

În 21 mai „deputația“ veni și la Petriș, cu aceiași doi preoți gr.-cat., pe cari n' cunoaștem, cu gând să-i unească „și pă săracii, mișăii acestia oameni, căroră nici în gând nu le-au fost... unația“. „Nu știu dară ce să mai gândesc, ce să mai fac *săracu de mine singur întră 30 și mai bine de domni*“, scria protopopul către episcopie în însași ziua deputației. Cum mergeau lucrurile, se vede: Salbeck își trimise tisturile la biserică și luară protocoalele... Iar protopopului, descurajat de atâtea silnicii, nu-i rămânea alta decât ca „de astăzi înainte — cum zice —

pentru paza mea să mă încuiu în casă, mai vartos și din aceea pricină, căci preotul unit Eftimie umbia necurmat prin sate și cu scrisori și în persoană, a adămani camenii la pășirea unației, purtând cu sine în cocie și un *acău de răchie* — indispensabil element de convertire, zicem noi — întru ajutor dela D. Salbeck“.

Episcopul Maxim, care în aceasta vreme mergea numai pe scurtă vreme de câteva zile la eparhia sa proprie din Timișoara, răspunde (24 mai) protopopului, că a scris mitropolitului, aflător la Viena, să intervină, pentru înfrânarea lui Salbeck, la împăratul însuși.

Pe Valea-Murășului, unde nu prindeau unelțirile unioniste din pricina zălului mare al protopopului Zaharie Protici, așa stăteau lucrurile în pragul asaltului unionist asupra Șiriei.

(Va urmă.)

Baza psihologică în sf. taină a Pocăinții

Este adevăr recunoscut și dovedit de sf. Scriptură și sf. Tradițiune, cumcă în urma păcatului strămoșesc mintea omenească s'a întunecat, deoarece nu mai cunoaște clar adevărul relativ din lume, dar mai ales pe cel absolut pe Dumnezeu, sprijinindu-se numai pe puterile proprii. Asemenea voința omenească s'a alterat, inclinând mai mult spre rău, decât spre bine. „Căci nu fac binele pe cere-l voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acesta-l făptuiesc“.¹⁾ Aceasta din motiv, că omul în urma păcatului, s'a făcut nevrednic de grația dumnezeiască, care mai nainte îi lumina ființa.

Calea revenirii la principiul său creator, la Dumnezeu i-a arătat-o omului în chip desăvârșit Fiul lui Dumnezeu. Spre acest scop a întemeiat Biserica și a așezat într'ansa sf. Taine, spre administrare, ca totatătea mijloace de împărtășire, a harului dumnezeiesc.

Ca mijloc sfânt de transformare și reformare a sufletului omenească încreștinat deja, se arată sf. taină a pocăinții. Din punct de vedere psihologic — fiindcă această lature ne preocupă — importanța ei este capitală. Creștinul, ce nizuiește să primiască sf. taină a Pocăinții, trebuie să-și pună în mișcare întreaga sa ființă psihică, toate funcțiunile sufleteste: mintea, voința și sentimentul. Conștiința creștină trebuie să fie foarte activă și scrupuloasă. Să vedem deci, care este esența acestei taine?

„Sf. taină a Pocăinții este o durere a inimii, pentru păcatele cari le-a făcut omul. Acestea le denunță înaintea preotului, cu intențiunea tare că-și va îndrepta pe viitor viața sa, și cu dorința de a face canonul impus de duhovnic.“²⁾ Celce face pocăință să

¹⁾ Sf. Ap. Pavel. Ep. c. Romani 7, 19.

²⁾ Confesiunea ortodoxă. Arad. Dr. Barbu Constantinescu. Sibiu. 1877. Intreb. C. XII.

fie creștin de credința ortodoxă. Al doilea, duhovnicul să fie ortodox. Al treilea celce se pocăiește, să aibă durere de inimă și întristare pentru păcatele sale. Pe lângă această întristare a inimei, trebuie să urmeze și mărturisirea din gură a tuturor păcatelor în parte; pentru că duhovnicul nu poate să deslege nimic dacă nu știe. Trebuie apoi creștinul să-și împliniască canonul impus³⁾ „Precum cu păcatul ne lipsim de dumnezeiescul dar, așa și prin pocăință-l recăpătăm din nou. Și precum prin păcat vine în conștiința noastră rușinea și frica, asemenea prin pocăință ne vine pacea și îndrăzneala ca aceea, care o au fiii către părinții lor⁴⁾”

Se vede deci lămurit, cum primirea cu efect a acestei taine, presupune din partea creștinului, o activitate sufletească complexă și intensivă. Sf. taină a Pocăinții este un mijloc sfințit, terapeutic-moral, pentru sufletul creștin neliniștit din cauza păcatului. Are așezare dumnezeiască și un îndoit efect: lumesc și transcendent. Prin deslegarea duhovnicului, împărtășindu-ni-se darul iertării păcatelor, dobândim pacea sufletească deranjată și ni-se garantează liniștea eternă a spiritului nostru, în împărăția lui Dumnezeu. „Mărturișiți-vă unii altora păcatele și vă rugați unii pentru alții, ca să vă vindecați⁵⁾” Mântuitorul Isus Hristos zice sf. Apostoli: „Cărora veți ierta păcatele se vor ierta lor, și cărora le veți ținea, vor fi ținute⁶⁾”

Este evidentă, necesitatea procesului sufletesc intern din partea creștinului, pentru a beneficia de harul dumnezeiesc, din această sf. taină. Penitentul trebuie să-și cunoască exact vinovația sa, să se căiască pentru păcate mărturisindu-le duhovnicului și să voiască îndreptarea sa și împlinirea obligamentului moral al canonului impus de duhovnic.

Numai pe această baza, a procesului sufletesc acționează cu efect harul dumnezeiesc. Primirea cu vrednicie a Pocăinții, are drept urmare nemijlocită pentru creștin, afară de darul iertării păcatelor, pacea, seninătatea sufletească.

Este fapt psihologiceste stabilit, că orice durere, în genere sentimentele negative împărtășite altui individ, are drept urmare scăderea intensității lor. Intocmai astfel și în sf. taină a Pocăinții. Aici încă avem a face cu o descărcare sufletească din partea penitentului și o întărire în sens pozitiv încredință de către duhovnic.

Posibilitatea efectului din această taină se învederează și în chip logic, mai ales, dacă adaugem încă sugestiunea religioasă ce o exercită asupra penitentului persoana duhovnicului îmbrăcat în odoarele sfinte, despre care are credință că posedă puterea ierarhică a legării și deslegării păcatelor, apoi sfin-

tenia locului de regulă sf. biserică, canonul, care neconținut îi reamintește păcătoșenia sa etc.

Activitatea sufletească a penitentului este foarte importantă, nu mai puțin greu este rolul duhovnicului, care în scaunul mărturisirii are nevoie de adâncă cunoaștere a sufletului omenesc, de mult bun simț de a prescrie apoi epitimia.

Sf. taină a Pocăinții în urma bazei sale sufletești este o putere în mâna duhovnicului, a bisericii. În ea sta față'n față faștinul și preotul. Este o minunată ocazie de cunoaștere a moralității turmei păstorite și a mijloacelor ce trebuiesc luate pentru sanarea eventualelor excese morale. Sf. taină a Pocăinței însă numai așa va fi o forță morală pentru duhovnic, dacă își pregătește penitenții pentru o privire vrednică a ei și dacă însuși o va săvârși cu pricepere și conștientitate.

Baza psihologică din sf. taină a Pocăinței pare a fi verificată în chip logic de o nouă metodă a psihopasologiei medicale cunoscută sub denumirea: psihoanaliza profesorului medic Dr. Freud din Viena.

Această metodă psihologică, constă în linii generale, în următoarele. Numitul savant, după multe experiențe pe terenul psihopatologiei, a ajuns la convingerea unei noi metode, pe baza căreia unele alterări sufletești, ce mai nainte trecem incurabile, ar fi sanate.

Psihoanaliza Dr. Freud, cu toată noutatea sa senzațională în esență pare a nu fi altceva decât un fel de mărturisire către un laic a păcatelor ce apasă conștiința suferineului Printr'o expunere minuțioasă a greumântului ce-i apasă conștiința, către medicul psihoanalist, bolnavul s-ar vindeca, afirmative, fără alte mijloace fizice sau psihice.

Spre exemplu: unii criminali, pedepsiți de justiția civilă chiar și după ce și-au isprăvit pedeapsa au rămas în conștiința lor, cu oarecare temere și neliniște. Această neliniște sufletească, se producea mai ales de câteori se evoc sau criminalul ajungea sub impresiunea locului, timpului și a împrejurărilor între cari a săvârșit crima. Această stare psihică mult timp a fost necunoscută. Vălul misterios îl descopere Dr. Freud prin psihoanaliza sa. Pacientul, de regulă criminalul își expune amănunțit felul în care a săvârșit crima și prin această expunere către medic, și-ar primi liniștea sufletului său.

Ori de este sau nu de primit metoda psihoanalizei, cade în competența medicinei de a se pronunța. Ca oameni ai credinței însă nu putem trece peste analogia externă de procedeu dintre psihoanaliză și sf. taină a Pocăinței, în deosebi baza psihologică a acesteia.

Psihoanalizane dă o nouă lumină științifică pentru baza sufletească din taina Pocăinței. Bine înțeles psihoanaliza nu poate fi confundată, nici substituită cu sf. taină a Pocăinței, care rămâne distinctă în urma originii, caracterului și efectului său.

³⁾ Op. cit. Intreb. C. XIII.

⁴⁾ Op. cit. Intreb. C. XIV.

⁵⁾ Ep. Sf. Ap. Iacob. 5, 16.

⁶⁾ Sf. Ev. d. Ioan. 20, 23.

La orice caz însă baza sufletească din sf. taină a pocăinței pe care venerabila noastră tagmă duhovnicească sprijinindu-se din vechime și până în zilele noastre, de legare și deslegare de păcate, este confirmată și consacrată și în chip științific.

Șilindia.

Ștefan R. Lungu, preot.

Răspuns la cartea lui P. B. Bratu „Hristos și morale Vs. Comedii din Altare“ de IGNATIE DIHOR preot, ort. rom. Zăbalț.

(Urmare.)

De sau și întâmplat aceasta nu urmează ca toți nechemații să poată învăța și conduce biserica lui Dzeu, care este încredințată exclusiv Apostolilor și urmașilor lor Episcopilor. (I. Tim. 3. 5) Cu atât mai vătos, vedem aceasta, că îndată ce aud Apostolii că s'a lăfit cuvântul lui Dumnezeu în Antiohia, le trimite pe Varnava, care de-și nu era preot ci numai învățacel, însă era perfect în credință. În Antiohia Varnava asociindu-se cu Paul începe să învețe (predice) cuvântul lui Dzeu. Aceasta vedem, că să face cu știrea și însărcinarea Apostolilor. Astfel Antiohia a devenit o comunitate creștină în atârnare de Ierusalim în ce privesc celea preoțești.

De aici și din alte locuri vedem, că laicii încă au permisiunea de a se învăța unul pe altul, însă numai pe lângă înștiințarea Apostolilor sau a urmașilor acestora a Episcopilor, — (I. Cor. 14, 26; Efez 5, 19; Colos. 3, 16; Evrei 3, 13.) — după cum vedem din împrejurările cu Antiohia.

Apostolii îndată ce primesc știre despre înființarea comunei creștine le trimite pe Varnava ca astfel să fie sub înștiințarea lor și să fie scutiți de oare-care abatere dela credință. Adevărul acesta îl întărește și cuvintele dela Timotei 1, 3—4. Dar ar fi și un nonsenz de a se conduce o comunitate creștină de sine însăși; unde sunt mulți membrii tot atâtea păreri sunt și fără un președinte nu s'ar mai putea pune capăt disputelor, căci toți ar voi să fie mai înțelepți și toți ar voi ca să conducă, ceea ce combate Apostolul (I. Cor. 12, 29; Efez 4, 11; Iacob 3, 1.) Poporul fără conducere cade (Pilde 11, 14.) Cum ar căută afără o armată în care toți ar fi conducători? O minte sănătoasă poate admite așa ceva? Cum ar avea înțeles cuvintele lui Isus, când zice: „Mergând învățați (sau faceți învățăcei) toate lumea... și iată eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului. (Matei 28, 20)?

Aici vedem că Isus face trimiterea învățăcelilor Săi, adică a acelor persoane, cari lui Isus îi erau învățăcei, dar lumii Apostoli, Apostolii începând să propună ceea ce au primit învățătura lor au devenit

învățăcei (ucenicii) Lor. Isus când vorbește de Apostoli îi numește învățăcei (Matei 26, 36), de-și le-a dat numele de Apostoli (Luca 6, 13.) Când îi trimite zice, ca să facă toată lumea învățăcei. Vedem deci deosebirea de învățăcei cari sunt creștinii și învățători, cari sunt Apostolii și Episcopii ca reprezentanți învățăturilor lui Hristos, care i-a trimis. Dacă ar fi zis Hristos: Mergeți de faceți toată lumea „învățători“, atunci a-și putea înțelege cea ce voiești să zici D-le Bratu!

În capitolul 12-lea numești de legendă crudă evrească ceea ce să istorisește în Geneza despre caderea protopărinților și îți bați joc de creștinism (și de reformați), care o consideră ca adevăr sfânt și pe baza aceasta univerzalitatea păcatului strămoșesc, ceea ce pentru bisericile liberale cu teologiile lor și îndeosebi pentru clasa culturală și intelectuală nu are nici o importanță. Apoi potrivit dogmei ortodoxe zici, ca privitor la acest punct de credință Dzeu a ordonat un plan de mântuire pentru om, care a cuprins răstignirea fiului său, ca-și cum nu ar fi așa.

Da! Pentru bisericile liberale și fără Dzeu, cari nu au cunoștință Biblică și pentru clasele culturale zburate din minte, nu au nici o importanță istorisirile Biblice pe cari să reazimă tot creștinismul chiar și cel reformat. Toate sunt comedii, legende etc. Dar să admitem absurditatea și necredința aceasta pe care o au bis. liberale — și independente de Dzeu — față de Test. Vechiu, să începem să zidim un edificiu fără fundament și ziduri, să vedem ce zice Test. Nou despre care zise-și la începutul cărții D-Tale, că ar fi unicul izvor de credință, admitând în fine și absurditatea aceasta, apoi să vedem cum ieșim la capăt.

În Testamentul Nou întră altele cetim: „Amin, amin grăiesc ție: de nu se va naște cineva din apă și din Duh nu va putea întră în împărăția lui Dzeu. Ce este născut din trup, este trup; ce este născut din duh, duh este. (Ioan 3, 5—6.) Aici să exprimă, că fără renaștere prin botez nime nu poate întră în împărăția lui Dzeu; iar motivul este: „Ce este născut din trup, trup este“.

Noi ca descendenții lui Adam și Eva suntem morți sufletește pentru împărăția lui Dzeu, ca pedeapsă pentru păcatul ce l-au săvârșit proto-părinții, care păcat de-și nu era așa de mare, însă ne încrederea în Dzeu, care poate săvârși ceea ce promite „cu moartea veți muri“ și neascultarea de poruncile Lui, au fost păcatele, cari au apăsât sufletul Protopărinților noștrii, în urma cărui păcat au fost scoși din Rai și un Inger a fost pus ca să păzească ușile Raiului pentru a împedea întorcerea în el chiar și a descendenților acestora. Prin botez ni se deschid ușile Raiului. Ingerul acela nu va împedea întorcerea în el.

Păcatul acesta a trecut asupra tuturor oamenilor, adică este universal. Realitatea univerzalității

păcatului întăresc cuvintele dela Rom. 5, 12. Precum printr'un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea așa moartea a trecut la toți oamenii întru care toți au greșit. Exprimă destul de lămurit cum a intrat păcatul în lume, apoi moartea, care împreună cu păcatul a trecut la toți oamenii întru care toți au greșit, adecă e universal. Că cine este omul prin care a intrat păcatul în lume, vedem din cuvintele dela I. Cor. 15, 21—22: „Că devremece prin om s'a făcut moartea, prin om și învierea morților. Că precum prin Adam toți mor așa întru Hristos toți vor învia“. Arată destul de lămurit, că păcatul săvârșit de Adam și Eva în Rai, după cum să istorisește în Geneza a trecut asupra tuturor oamenilor. Realitatea și univerezalitatea păcatului strămoșesc a întăresc și cuvintele dela Romani 5, 14. c. f. r. 17—19; II. Cor. 5, 14, 15. Deci cuvintele acestea stau în strânsă legătură cu celea zise în Test. Vechiu în cartea facerii prin urmare este un adevăr sfânt pe care îl întărește și Testamentul Nou și nu legendă, după cum zici D-le Bratu; deci s'au resturnat ideile false și s'a dovedit înșelăciunea cu care ai voi să îmbeți o lume noule reformato!

Dumnezeu n'a lăsat neamul omenesc în starea aceasta vrednică de tânguire. Omul și după cadere își poate ajunge menirea sa supra naturală.

(Va urmă.)

INFORMAȚIUNI.

Predici în catedrala din Arad. Dela începutul Triodului amvonul bisericii noastre catedrale este urcat la toate serviciile divine. Sistematically servesc sf. liturgii 3 preoți, dintre cari unul este cuvântătorul zilei. Până acum au predicat preoții: E. Crăciun, A. Popovici, F. Codrean, S. Ștefea, I. Hălmăgian și N. Bâru. La Florii va cuvânta directorul Seminarial Dr. T. Botiș. Predicile rostite pline de avânt, au tractat diferite obiecte și au reușit bine. Pe lângă un fond religios ortodox binesimțit, toate au fost străbătute de nota unui naționalism sănătos, care trebuie să purifice viața atrofiată de azi. Dar au făcut impresie bună aceste predici și prin comparațiile și exemplele luate din viața de toate zilele.

† **Emil Popovici.** Ne vine veste despre decedarea altui preot de al nostru. În etate relativ tinăra a răposat preotul nostru din Araneag *Emil Popovici*, care lasă în urma sa o jale foarte mare, căci îl deplâng opt orfani. Răposatul a fost fiul fostului referent la consistorul nostru, Gheorghe Popovici. Condolăm jălnică familie și rugăm pe Dumnezeu s-o mângăe, iar pe oamenii buni să-i ajute să se poată crește.

Aviz. Cu onoare aduc la cunoștință onoratului public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Doroșanților Nr. 41 (școala confesională), am deschis un *birou tehnic de arhitectură*; *construiesc orice planuri de casă, școli și biserici* împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colaudări de totfelul de lucrări de zidiri, și întreprind totfelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:
Teodor Cioban,
architect.

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă veteranul paroh Terentie Petrovici din Țela, protopresbiteratul Lipovei, prin acesta se publică concurs **de nou**, cu termen de **30 zile**, dela prima apariție în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele parohiale sunt:

1. Un intravilan parohial de 1200 st.□

2. Una sesiune parohială completă.

3. Birul preoțesc în bani din fundațiunea Toma Galetar, anual 600 adecă șase sute Lei, cu adaus de scumpete.

4. Stolele legale.

Intregirea dela stat (Cvota capelanilor). Alesul capelan este obligat a catihiza elevii ortodoxi dela școala primară din comună și va suporta dările publice în proporția venitului.

Parohia e de clasa I-a. *La concursul de față se admit și reflectanții cu cvalificațiune de clasa II-a.* Doritorii de-a reflecta la acest post sunt poștiți ca recursele adresate comitetului parohial din Țela, adjustate cu documentele recerute și cu atestat despre eventualul serviciu prestat pe teren bisericesc școlar, să le înainteze P. On. oficiu protopopesc din Lipova în terminul concursual, având sub durata acestuia, pe lângă respectarea strictă a dispozițiunilor cuprinse în §. 33. din Regulamentul pentru parohii și numai după prealabilă încunoștințarea a P. On. D. Protopop tractual, a-se prezenta în sf. biserică din loc în vr'e Duminecă ori sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratoriă. Cei din altă dieceză au să dovedească, că posed binecuvântarea P. S. Sale Dlui Episcop diecezan spre a putea recurge.

Țela, din ședința Comitetului parohial ort. rom., ținută la 14/27 Martie 1924.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuilă* protopop.

1—3

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Prefectura Județului.**